

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	7
1.1. Поняття та сутність транскордонного співробітництва як об'єкта адміністративно-правового забезпечення	7
1.2. Розвиток і сучасний стан державної політики у сфері транскордонного співробітництва	28
1.3. Особливості адміністративно-правового регулювання у сфері транскордонного співробітництва	46
Висновки до розділу 1	60
РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	64
2.1. Адміністративно-правове регулювання здійснення основних форм транскордонного співробітництва	64
2.2. Адміністративно-правовий статус суб'єктів транскордонного співробітництва	78
2.3. Адміністративно-правові аспекти здійснення державної підтримки та координації з питань транскордонного співробітництва	95
Висновки до розділу 2	111

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД

РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

У СФЕРІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА 115

3.1. Міжнародно-правові стандарти
забезпечення реалізації державної політики
у сфері транскордонного співробітництва
органами публічної адміністрації 115

3.2. Основні шляхи розвитку
адміністративно-правових засад
реалізації державної політики
у сфері транскордонного співробітництва 128

Висновки до розділу 3 139

ВИСНОВКИ 142

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 147

ВСТУП

Налагодження добросусідських і взаємовигідних відносин у межах прикордонних територій України з країнами ЄС й певними адміністративно-територіальними одиницями Молдови та Білорусі через спільне вирішення низки суспільно значимих завдань, зокрема соціального, економічного, екологічного, безпекового, культурного характеру, покладається на транскордонне співробітництво. Воно є важливим і дієвим чинником сталого розвитку та сприяння поглибленню міжнародних взаємин. Саме тому головна мета вітчизняної державної політики у цій сфері полягає в організації уповноваженими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування належних умов щодо здійснення суб'єктами й учасниками транскордонного співробітництва запланованої діяльності на підставі положень чинних міжнародних договорів та укладених угод для задоволення державних і суспільних інтересів у певних регіонах.

Поряд із наведеним звертає на себе увагу той факт, що багаторічні стрімкі та широкі за обсягом, формами та напрямками поширення процеси європейської інтеграції України та обґрунтоване суттєве обмеження зв'язків з РФ зумовили вітчизняні органи публічної адміністрації кардинально переглянути і змінити підходи до формування та реалізації відповідної державної політики. В окреслених обставинах у наш час набуло значення впровадження та розвиток численних напрацювань в європейській площині. Отже, системне покращення співпраці України та країн ЄС охоплює багато важливих спрямувань, які покликані у найближчому майбутньому завершити процеси євроінтеграції та перейти на рівень паритетного співробітництва.

Метою роботи є розкриття сутності адміністративного-правового забезпечення реалізації державної політики з питань транскордонного співробітництва, з'ясування особливостей адміністративного-правового статусу, місця та ролі відповідних суб'єктів публічного і приватного права в цих процесах, а також вироблення

рекомендацій та пропозицій щодо вдосконалення законодавства України в означеній сфері.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі завдання:

- сформулювати поняття, з'ясувати сутність та завдання транскордонного співробітництва, з урахуванням чого визначити специфіку адміністративно-правового забезпечення у цій сфері;
- охарактеризувати розвиток і сучасний стан державної політики України у сфері транскордонного співробітництва;
- розкрити особливості адміністративно-правового регулювання з питань транскордонного співробітництва;
- з'ясувати змістове наповнення та напрямки адміністративно-правового регулювання здійснення основних форм транскордонного співробітництва;
- визначити сутність і структуру адміністративно-правового статусу суб'єктів транскордонного співробітництва;
- розглянути загальні адміністративно-правові аспекти здійснення державної підтримки і координації уповноваженими органами публічної адміністрації у сфері транскордонного співробітництва;
- охарактеризувати міжнародно-правові стандарти забезпечення реалізації державної політики у сфері транскордонного співробітництва органами публічної адміністрації;
- запропонувати шляхи розвитку адміністративно-правових засад реалізації державної політики у сфері транскордонного співробітництва.

Розділ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

1.1. Поняття та сутність транскордонного співробітництва як об'єкта адміністративно-правового забезпечення

Багаторічні стрімкі та досить широкі за обсягом, формами та напрямками поширення процеси європейської інтеграції України зумовили вітчизняні органи публічної адміністрації кардинально переглянути та змінити підходи до формування та реалізації державної політики на міжнародному та національному рівнях. Адаптація законодавства нашої країни до правового поля ЄС слугує провідною, але не єдиною ключовою підвалиною розвитку окреслених аспектів. Наразі набуло важливого значення впровадження численних спільних напрацювань на європейській арені з метою створення належних умов забезпечення прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина. Більше того, потребує відповідного удосконалення та сталого розвитку засади функціонування низки публічних, суспільних і приватних інституцій, територіальних громад тощо.

Системне поглиблення взаємодії та співпраці нашої держави та країн ЄС охоплює багато спрямувань, які покликані у найближчому майбутньому завершити процеси євроінтеграції та перейти на рівень паритетного співробітництва. Наведене корисно для всіх учасників цих відносин, де європейці отримують надійних і позитивно прогнозованих партнерів. Для України ж відкриваються унікальні можливості побудови справжнього громадянського суспільства за найкращими міжнародними стандартами і найбільшого сприяння.

На транскордонне співробітництва покладаються значні сподівання щодо ефективного розвитку міжнародних відносин через організацію та здійснення спільних дій вітчизняних і закордонних органів державної влади та органів місцевого самоврядування, територіальних громад та інших зацікавлених учасників.

У кінцевому підсумку сучасна модель нашої зовнішньої політики побудована на двох взаємопов'язаних шляхах її поступового входження до нової європейської спільноти, а саме інтеграції до європейських і євроатлантичних структур та інституцій; співробітництві з державами центральної та східної Європи, участі в регіональних (субрегіональних) організаціях і форумах. Отже, щоб утвердитися як європейська держава, Україні потрібно зміцнити зв'язки з державами ЄС та її регіональними організаціями. Це надає шанс через розвиток транскордонної співпраці реалізувати пріоритетний напрям зовнішньої політики¹.

Наразі транскордонне співробітництво переважно здійснюється на міждержавному рівні та у площині функціонування територіальних громад, їхніх представницьких органів, місцевих органів публічної влади. Така співдія сприяє соціальній та економічній конвергенції прикордонних регіонів та створенню нових можливостей для їх розвитку, в тому числі розвитку економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин, обміну досвідом. Україна має кордон із сімома державами, 19 із 27 областей є прикордонними. На території низки прикордонних областей, зокрема Вінницька, Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Луганська, Одеська, Сумська, Харківська, Чернівецька, Чернігівська, Донецька, створено дев'ять євро регіонів – Буг, Верхній Прут, Дністер, Дніпро, Карпатський, Нижній Дунай, Слобожанщина, Донбас і Ярославна, п'ять євро регіонів створено з державами-членами ЄС (Польща, Словаччина, Румунія, Угорщина)².

¹ Енциклопедичний словник з державного управління / за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Троциньського, Ю.П. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010. 820 с.

² Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 23 серп. 2016 р. № 554. *Урядовий кур'єр*. 2016. № 182. 28 вересня.

Розв'язання науково-теоретичних і практичних питань щодо співробітництва на глобальному рівні не втрачають своєї актуальності будь-яких за хронологією перманентних політичних, соціально-економічних та інших чинників, які слугують багатостолітнім дієвим механізмом сталого розвитку різних за ментальністю суспільств. Однак, після розпаду радянської держави Україна опинилася в ситуації, за якої засади взаємодії із сусідніми державними утвореннями, які нині входять до ЄС, залишалися атрофованими та не придатними до подальшого застосування. З огляду на це, перед вітчизняною науковою спільнотою постало завдання фактично із самого початку напрацювати відповідні базові положення.

В означеному контексті ключову роль відіграло прийняття Закону України «Про транскордонне співробітництво», 2004 р., який офіційно закріпив основи державної політики в аналізованій сфері. Під цим правовим явищем запропоновано розуміти спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, наукових, технологічних, екологічних, культурних та інших відносин між суб'єктами і учасниками таких відносин в Україні й відповідними суб'єктами і учасниками таких відносин із сусідніх держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством. Метою транскордонного співробітництва є формування добросусідських відносин і поглиблення взаємодії суб'єктів, учасників такого співробітництва, що сприяє спільному вирішенню завдань місцевого та регіонального розвитку, на основі таких принципів: повага до внутрішніх справ держав; повага до прав людини та її основоположних свобод; взаємовигідне співробітництво; повага до державного суверенітету, територіальної цілісності та непорушності кордонів держав; урахування під час укладення угод про транскордонне співробітництво повноважень суб'єктів і прав учасників співробітництва; узгоджене усунення базових політичних, правових, адміністративних та інших перешкод для взаємної співпраці³.

Відповідні наукові дослідження почали розвиватися протягом останніх десяти років, насамперед представниками економічної

³ Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24 черв. 2004 р. № 1861-IV. Верховна Рада України: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>.

науки (І.О. Дроненко⁴, М.В. Грузд⁵, Н.І. Луцька⁶, О.О. Носирев⁷, Н.Є. Сілічева⁸, О.П. Сосновська⁹, В.М. Харабара¹⁰, М.В. Шуба¹¹ та ін.) та державного управління (К.В. Гегедош¹², О.П. Гребельник¹³, Є.О. Коваленко¹⁴, О.М. Руденко¹⁵, А.Ю. Стрижакова¹⁶ та ін.). Натомість фахівці у сфері адміністративного права до цих пір необґрунтовано залишають поза увагою розгляд проблем формування та розвитку транскордонного співробітництва. Виключення становить дисертація

⁴ Верстак О.М., Дроненко І.О. Теоретико-методологічні засади еволюції транскордонного співробітництва. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. Серія: Економічні науки. 2012. Вип. 1. С. 60–67.

⁵ Грузд М.В. Особливості формування регіональної політики транскордонного співробітництва в умовах інтеграції. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 6. С. 32–34.

⁶ Луцька Н.І. Транскордонне співробітництво як стратегічний чинник сучасного розвитку зовнішньоекономічної діяльності прикордонних регіонів. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. 2013. № 7. С. 301–307.

⁷ Носирев О.О. Стратегічні напрямки транскордонного та інтеграційного співробітництва України. *Культура народів Причорномор'я*. 2011. № 212. С. 108–111.

⁸ Сілічева Н.Є. Напрями активізації транскордонної співпраці у регіональному розвитку. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Економіка. 2017. Вип. 1(2). С. 160–165.

⁹ Сосновська О.П. Транскордонне співробітництво: регіональний зріз. *Вісник Чернівецького державного технологічного університету*. Серія: Економічні науки. 2011. № 4(54). С. 250–256.

¹⁰ Третякова О.В., Харабара В.М. Розвиток малого бізнесу в контексті транскордонного співробітництва. *ЧНУ ім. Ю. Федьковича. Економічний факультет*: [сайт]. URL: <http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/UDK.pdf>.

¹¹ Шуба М.В. Транскордонне співробітництво: «Think Global, Act Local». *Бізнес Інформ*. 2014. № 9. С. 21–25.

¹² Гегедош К.В. Сучасний стан інтерактивно-інформаційного забезпечення транскордонного співробітництва в Карпатському Євросередині. *Маркетинг і цифрові технології*. 2018. Вип. 2(4). С. 57–79.

¹³ Гребельник О.П. Принципи, функції та чинники формування транскордонного співробітництва в умовах розширеного ЄС. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. № 4, т. 2. С. 14–19.

¹⁴ Коваленко Є.О. Передумови становлення та розвитку транскордонного співробітництва в європейських країнах та Україні. *Держава та регіони*. Серія: Державне управління. 2015. № 1. С. 16–20.

¹⁵ Транскордонне співробітництво України: стан, проблеми, перспективи: колективна монографія / за заг. ред. І.В. Артьомова. Ужгород: Навчально-науковий інститут євроінтеграційних досліджень, 2012. 520 с.

¹⁶ Стрижакова А.Ю. Механізми державного управління розвитком транскордонного співробітництва між Україною та країнами Європейського Союзу: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. Маріуполь, 2017. 248 с.